

Tutkimusrahan uusi kilpailutus maksoi miljoonia

Klaus Kultti, Mikko Nurminen ja Janne Tukiainen

Hallitus päätti kaksi vuotta sitten leikata valtion tutkimuslaitosten budjetteja ja panna säästetyt varat jakoon kilpailutuksen kautta. Tätä varten hallitus perusti Suomen Akatemian yhteyteen strategisen tutkimuksen neuvoston, jonka järjestämä ensimmäinen kilpailutus on juuri päättynyt. Tänä vuonna jaossa oli 52,5 miljoonaa euroa yhteiskunnan tulevaisuuteen liittyviin merkittäviin tutkimushankkeisiin.

Hakemuksia tuli kaikkiaan 130. Mukana olivat paitsi budjettirahaa menettäneet valtion tutkimuslaitokset kuten LUKE, THL ja VTT, myös yliopistot. Tutkimussuunnitelmien edellytettiin olevan laajoja (n. 6 miljoonaa euroa kuudelle vuodelle) sekä monitieteisiä (vähintään kolme tieteenalaa). Lisäksi hakemuksiin liittyi akateemisiin hankkeisiin melko epätyypillisiä osioita kuten kattava vuorovaikutussuunnitelma. Hakemusten piti läpäistä ensin ns. relevanssipaneelin arvio, joka pyrki tarkastelemaan hankkeen käytännöllistä arvoa. Vasta tämän jälkeen arvioitiin hankkeen akateemiset

ansiot. Voidaan siis olettaa, että hakemuksen tekeminen edellytti merkittävän määrän työtä.

Teimme kesällä 2015 kyselyn kaikkien rahoitusta hakeneiden hankkeiden johtajille. Tiedustelimme heidän arviotaan siitä, kuinka monta vähintään tohtoritasoisen tutkijan ja muun henkilökunnan työtuntia tutkimussuunnitelman laatimiseen on käytetty. Saimme tiedot 60 hankkeen osalta (46 % kaikista). Hakemusten laatimiseen oli vastausten perusteella käytetty keskimäärin 373 vähintään tohtoritason ja 74 alle tohtoritason tai avustavan henkilökunnan työtuntia.

Melko tyypillinen tohtoritasoisen erikoistutkijan bruttopalkka valtion tutkimuslaitoksessa on 5000 euroa kuukaudessa ja muun henkilöstön kuukausipalkka noin 3500 euroa. Kun vielä lisäksi ottaa huomioon työnantajan sivukulut ja muut kuin palkkakulut, voi tutkimussuunnitelmien laatimisen hinnaksi laskea kaikkiaan 3,3 miljoonaa euroa – sillä oletuksella, että kulut kyselyyn vastanneissa hankkeissa

VTT Klaus Kultti (klaus.kultti@helsinki.fi) on taloustieteen professori Helsingin yliopistossa, VTM Mikko Nurminen (mmnurm@utu.fi) on tohtorikoulutettava Turun yliopistossa ja VTT Janne Tukiainen (janne.tukiainen@vatt.fi) on erikoistutkija Valtion taloudellisessa tutkimuskeskuksessa.

ovat keskimääriin samat kuin niissä, joista emme saaneet vastausta.

Pelkästään tutkimusrahoituksen hakemiseen meni siis yli kolme miljoonaa euroa. Vertailun vuoksi voidaan todeta, että kaikkien Helsingin taloustieteen laitosten (Aalto yliopisto, Hanken ja Helsingin yliopisto) yhteenlaskettu budjetti on 3,5 miljoonaa euroa.

Hakuprosessin kustannukset eivät siis vaikuta aivan mitättömiltä. Lisäksi on huomattava, että 3,3 miljoonan arvio on vain alaraja strategisen tutkimuksen neuvoston aiheuttamille lisäkustannuksille. Suurimmassa osassa hankkeita merkittävä osa työtunneista oli professoritason työtä, joka on laskelmissamme käytettyä työtä kalliimpaa. Kyselymme ei myöskään tavoittanut kesken jääneitä hankkeita, joihin ehdittiin käyttää tutkijoiden työtunteja. Hakijoiden kustannusten päälle tulevat vielä

Suomen Akatemian omat kustannukset, kuten arvioitsijoiden värväämiseen käytetyt kulut, tutkimusneuvoston palkkiot ja neuvoston vakinaisen henkilökunnan palkat.

Uuden rahoitusvälineen hyötyjä ja haittoja arvioitaessa olisikin syytä tehdä huolellinen hyöty-kustannusanalyysi. Hyötyjen arvioiminen on tässä vaiheessa vaikeaa, koska rahoitusta saaneet hankkeet ovat vasta aluillaan. Jotta koko uudistus olisi lisäkustannusten valossa hyödyllinen, tulisi sen onnistua nostamaan tutkimuksen laatua. Ei ole kuitenkaan selvää, että hakuun liittyvät merkittävät rajoitteet ovat omiaan parantamaan tutkimuksen tasoa. Koska haussa rajoitettiin tutkimusteemoja ja vaadittiin poikkeusluonteellisuutta, tutkimusryhmät eivät aina voineet esittää parasta hankettaan vaan sellaisen, joka täyttää hakukriteerit. □